

Pojdem v rute . . .

Spomin na Sabodinove v Libeliški gori

Libeliče so mala vas ob robu skrbno obdelanega polja nad Dravo v jugoslovanskem delu Koroške. Tik nad vasjo se začne svet precej strmo dvigati in je vse gori do Strojne porasel s smrekovimi in borovimi gozdovi, vmes pa so lepe njive in travniki — tako imenovane Libeliške rute v Libeliški gori. Kraj slovi po dobrih ljudeh, po miru in lepoti ter kot bogat revir divjega petelina.

In tudi v te mirne rute nad Libeličami je prišlo zlo.

Vsi se še spominjamo, kako so nacisti nestrpnost razlagali in ponujali menda petindvajset točk svojega programa, ki da so odrešilne za ves svet. Pri tem pa so nastopile težave. Narode — in tudi Libeliške rute — je bilo treba z nacističnim programom hitro seznaniti, ker na take zlate podlage ljudstvo vendar ne sme predolgo čakati. Ljudje na naši zemlji pa imajo za tako reč le nekoliko prepočasni tempo zapopadanja. Vedno še kaj barajo. Teoretiziraš in teoretiziraš, brbljaš pa brbljaš, nazadnje pa te kdo še vedno vpraša: »ka?«.

Nevarnost je torej obstajala, da bi ti prirodno bistri in pošteni rovtarji prepočasi zapopadli odlike nacističnih idej, zato so nacisti bistvo svojega programa pokazali praktično. Kakšen je bil ta njihov program, vidimo v naslednjem:

Prišli so aprila 1941 tudi v Libeliče. Zakaj bi morale ostati Libeliče brez te sreče. Potem so štiri dolga leta pošiljali v Libeliče in okolico nekulturne ljudi — policiste, orožnike in poživinjene gestapovce. Čudovito, skoro ves ta material je bil iz Avstrije, žal celo s Koroške — in če je takih barab manjkalo od tam, so se našli celo še v jugoslovanskem delu te zemlje. Ropali so, morili in požigali. Ni mogoče naštetih vseh zločinov in žrtev teh nacističnih izrodov. Tu naj bo opisan samo pokolj pri Zabrnčniku, p. d. Sabodinu v Libeliških rutah — v noči od 23. na 24. julij 1944.

Sabodinovi so bili delovni ljudje, ki so živeli na mali kmetiji. V kraju so bili povsod priljubljeni. Sabodinov oče, Zabrnčnik (kakor so se pisali), je opravljal tudi tesarska dela, da je laže preživel številno družino. Prirodno nadarjeni in razgledani Sabodinov oče je bil po prvi svetovni vojni tudi dalje časa od ljudstva izbrani župan libeliške občine.

Partizani Koroškega in Pohorskega odreda so Sabodinove poznali kot poštene ljudi, kot zveste pristaše narodno-osvobodilnega gibanja slovenskega naroda in kot svoje dobre prijatelje. Kot take pa so jih poznali tudi drugi in zato je bila družina trn v peti policistom in gestapovcem v Dravogradu.

Dne 23. julija je komandir orožniške postaje v Libeličah, orožniški mojster Luggauer, doma iz Št. Vida ob Glini na Koroškem, organiziral hajko na partizane na Strojni. Poklical je na pomoč še gestapovce iz Dravograda. Teh pomagačev je prišlo okrog 30, vodil jih je znani Platzel, rojak iz Laboške doline. Ves oddelek je pod Luggauerjevim poveljstvom preiskal Strojno, posebno kmetije pri Požegu in Vutku. Ko pa nacisti nikjer niso našli partizanov, so se napotili v smer, kjer so videli dve raketi. 37 orožnikov in gestapovcev je končno ubralo pot preko Štifnjakove in Mališnikove kmetije proti Sabodinu.

Na poti proti Sabodinovi kmetiji so našli na partizansko stražo. Luggauer, ki je imel ves čas naperjeno brzostrelko, je prehitel na straži stoječega partizana Janeza Vajdla, delavca iz Mežice. Na terenu se je razvila bitka, v kateri je padlo več gestapovcev. Partizani so se umaknili brez večjih izgub. Koliko so imeli nacisti ranjenih in mrtvih, se ni dalo ugotoviti, ker jih je drugi dan vozil v Dravograd zaprt avto.

Orožniki in gestapovci so se srečali s partizani blizu Sabodinove hiše. Sabodinova družina je seveda čula ropotanje, vendar se nikamor iz hiše ni umaknila, ker se nikdo ni čutil prizadetega. Nacisti pa so morali nekako utešiti svoj vojaški neuspeh. Vrgli so se na civiliste — na Sabodinove. Živa sta ostala samo osem mesecev stari Martinov Martinek in dekla Lena Jamar. Kakor pripoveduje Lena, so jo gestapovci vrgli s postelje ter jo gnali s seboj. Vse druge pa so pomorili v kuhinji. Sabodinov oče Martin Zabrnčnik je ležal pri zidu s presekanom glavo, poleg njega žena Marija, ob njej z glavo naslonjeno na njeno truplo hčerka Marica, pred štedilnikom objeta sin Matevž in njegova žena Uršula, v kotu drugi sin Valentin, ki je imel pod kolenom odsekano nogo, osem mesecev stari Martinek pa je ležal v mlaki

Nacisti selijo na Obirskem. Samo tak je bil program nacistov za druge narode

krvi ob mrtvi materi, Nacisti so otroka dali nato Leni z naročilom, naj ga odnese iz hiše. Določili so ji prostor ob drevesu blizu hiše, odkoder ni smela vso noč in še dolgo zjutraj nikamor.

Po tem pokolju so orožniki in gestapovci znosili iz hiše vse pohištvo ter ga drugi dan odpeljali na gestapovsko komando v Dravograd. Ko so hišo izpraznili, so jo zažgali, še prej so zažgali tudi hlev in skedenj. Da bi prikrili sledove klanja, so nanosili v kuhinjo snopov, nekaj manj vrednega pohištva in lesa, da bi trupla popolnoma zgorela in da ne bi bilo sledov hladnega ubijanja. Vendar pa so sosedje drugi dan ugotovili in spoznali na zglelenih truplih znake klanja. Sosedje so slišali tudi obupne klice žrtev na pomoč.

S poštenimi Avstrijci obžalujemo pri popisu tega zločina tudi to, da so bili klavci Sabodinove družine skoro sami Avstrijci — pa celo Korošci. Ali res more na tej zemlji zrasti tak izrodek! Vodja gestapovskega oddelka je bil poleg Platzla Oberscharführer Franc Blümel iz Ziljske doline. Nemški zdravnik med okupacijo v Dravogradu, dr. Dabringer, je Pincidu Kudru izjavil, da ima Platzel, vodja dravograjskih gestapovcev, na vesti najmanj tisoč človeških življenj. Izmed morilcev so znani še gestapovci Fric Schwab, ki je v Dravogradu pripovedoval, da se je od Sabodinove družine najbolj branila umreti hčerka Marija in da je bila najbolj »zah«, dalje Pavel Streit iz Laboške doline. Ta je že pred vojno deloval v Dravogradu kot petokolonaš, Weinberger iz Siliana na Tirolskem, Viljem Busant iz Lienza na Koroškem, ki se je posebej odlikoval kot mučitelj v dravograjskih zaporih in ki je po izpovedi Pincida Kudra med neko hajko na Ojstrici pri Dravogradu iztaknil nekemu ujetemu partizanu oči. Pri pokolju je sodeloval tudi Bedrich, imenovan »Bluthund«, po rodu sudetski Nemeč.

Po zlomu nacifašizma so v arhivu komande orožniške postaje v Libeličah našli originalno poročilo, ki ga je poslal Luggauer na komando 13. SS-policijskega polka v Pliberku in na gestapovsko poveljstvo v Celovcu. Iz tega poročila se vidi vsa brezmejna zloba te zveri v človeški podobi. Tudi tu po zločinu še laž. Poročila nadrejenim oblastem so datirana s 24. in 25. julijem 1944 pod opr. št. Tgb. Nr. 377. V njih sporoča Luggauer, da se je Sabodinova hiša med bojem vžgala in da so Sabodinovi med streljanjem našli smrt in so potem zgoreli.

Toda dokazano je po pričah, da je ta nacist vodil vso akcijo in sam sodeloval pri tem strašnem pokolju, da je ukazal znositi vse boljše pohištvo na prosto in ga dal odpeljati v Dravograd. V svojem poročilu trdi, da je bilo v Sabodinovi hiši 50 do 60 partizanov, ne upa pa si zanikati, da med ožganimi in zoglenelimi trupli ni bilo niti enega partizana. Po njegovem poročilu naj bi bil torej ogenj uničil vse odrasle člane družine, komaj osem mesecev stari otrok pa naj bi sredi ognja ostal v kuhinji živ!

Po živi priči Leni Jamar je dokazano, da je Luggauer tako ozadje smrti vseh članov Sabodinove družine navedel zato, da bi prikriji zločine fašistov. Zato tudi ni dovolil, da bi domačini Sabodinove pokopali v dostojnim pogrebu. Luggauer je sam naročil dve krsti za vseh šest žrtev in šele na mizarjevo prošnjo je dovolil še tretjo rakev; izrecno pa je prepovedal vsako udeležbo Libeličanov pri pogrebu. Zakaj ni pustil nikogar blizu? Edino in samo zato, da bi prikriji svoj zločin!

Tako so šli nacisti v rute... in praktično pokazali svoj osnovni program.

Iz popisa Janka Gačnika
v brošuri »Morišče Dravograd«

MAIER KAIBISCH

iz avstrijskih časov, ki je pod nacisti izdelal peklenški načrt izselitve tudi za Koroške Slovence

Slike so prispevali:

RADAR TONE: naslovna stran
KOVACIČ JOŽE: stran 3, 4 — spodaj: 6, 10, 13, 19, 21, 27
MUZEJ NOV je odstopil slike na straneh: 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 15, 17, 23, 24 in 29 zgoraj
Ostale so priložnostne